

Examen VMBO-BB
2009

tijdvak 1
donderdag 28 mei
9.00 - 10.30 uur

Nederlands CSE BB

Bij dit examen hoort een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak de opdracht in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 31 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Mens-ga-met-je-tijd-mee!

(1) Nederlanders zijn altijd gek geweest op spelletjes. Mens-erger-je-niet, Monopoly, Ganzenbord en Stratego, iedereen heeft minstens één van die spellen wel eens gespeeld. Maar tijden veranderen. Tegenwoordig is de jeugd alleen nog maar te boeien met computerspellen en playstations. Speelgoedfabrikanten haken daar slim op in door de ouderwetse spellen geschikt te maken voor de hedendaagse technieken.

(2) "Een Nederlander is trouw aan de spellen die hij kent. Hij koopt nog eerder een nieuwe versie van een bekend spel dan iets compleet nieuws", beweert Roel Steinvoorte van spellenfabrikant Ravensburger. "Wij moeten dus niet proberen om onze bestaande klanten te verleiden om iets heel anders te gaan doen. We moeten juist de vernieuwingen binnen het spel toepassen. Iemand die verslaafd is aan Monopoly is niet te porren voor het elektronische 'King Arthur', maar wel voor een nieuwe variant op zijn vertrouwde Monopoly."

Jeugd

(3) Uit onderzoek is gebleken dat de meeste nieuwe spellen waar veel elektronische of digitale snuffjes in verwerkt zijn, niet zo aanslaan bij volwassenen. Des te populairder zijn ze echter bij de jeugd. "Kinderen pakken de nieuwe technologieën veel sneller op dan volwassenen. Waar de ouders eerst het spelregelboekje doorploeteren om vervolgens rustig te beginnen, is hun aanpak simpel: gewoon beginnen te spelen en dan kom je er vanzelf achter hoe het moet", aldus Steinvoorte.

Bordspellen en elektronica

(4) Sommige fabrikanten denken dat ze de markt weer kunnen veroveren door hun traditionele bordspellen te koppelen aan de televisie. Er zit dan een DVD bij waardoor de helft van het spel zich op tafel afspeelt en de andere helft op tv. Ook is het zo mogelijk om allerlei soorten muziek aan het spel toe te voegen. Bij Ravensburger gelooft men daar niet in: "Mensen die een spel spelen, willen niet steeds omkijken. Wat we ons wel kunnen voorstellen, is dat we op den duur een beeldscherm in het bordspel gaan verwerken."

(5) Een andere grote naam op het gebied van spelletjes, Jumbo, gaat nog een stap verder. Volgens manager Ordelman heeft niet de computer, maar het mobieltje de toekomst. Het bedrijf bracht onlangs al een versie van Stratego voor de mobiele telefoon op de markt en wil de komende jaren meer doen met de onbegrensde online-mogelijkheden. Eén van de voorbeelden die worden genoemd, is via je mobieltje een spel spelen met je vader die in het buitenland op zakenreis is.

TV-programma

(6) Een laatste truc om klanten te winnen is spelletjes op de markt brengen die gebaseerd zijn op een bekend TV-programma. Mensen kennen het van TV, weten meteen hoe het werkt en spelen het dus snel zelf. Dat vinden mensen belangrijk: snel kunnen beginnen. Met name de ouderen zijn niet zo enthousiast over de elektronische vernieuwingen. Laat die maar over aan de jeugd!

Vrij naar Christa van der Hoff, AD achtergrond/weekend, 17 november 2007

- 1p **1** In de inleiding staat dat ouderwetse spellen geschikt gemaakt worden voor hedendaagse technieken.
Wat is daar in de tekst het duidelijkste voorbeeld van?
A het elektronische spel 'King Arthur'
B het spel Monopoly in een nieuwe variant
C spellen die zijn afgeleid van een bekend tv-programma
D Stratego voor op je mobieltje
- 1p **2** Wat is het verband tussen alinea 4, 5 en 6?
A Deze alinea's vormen samen een opsomming.
B Deze alinea's bevatten een tegenstelling.
C Alinea 4 noemt een oorzaak, alinea 5 en 6 een gevolg.
D Alinea 4 noemt een middel, alinea 5 en 6 noemen het doel.
- 1p **3** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van alinea 5?
A Computer
B Grote naam
C Mobieltje
D Zakenreis
- 2p **4** In de tekst worden jongeren telkens vergeleken met ouderen als het gaat om spelletjes.
→ Geef van de onderstaande uitspraken in de uitwerkbijlage met een **X** aan op wie ze betrekking hebben.
1 Zijn alleen nog maar te boeien met computerspelletjes en playstations.
2 Lezen eerst de spelregels en beginnen daarna pas met het spel.
3 Gewoon beginnen te spelen, dan kom je er vanzelf achter hoe het moet!
4 Houden niet zo van spelletjes met digitale en elektronische snuffjes.
- 1p **5** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van deze tekst weer?
A Fabrikanten moderniseren hun oude spellen om meer klanten te krijgen.
B Iemand die verslaafd is aan Monopoly, vindt niets aan 'King Arthur'.
C Op spelletjesgebied heeft de computer de toekomst.
D Spellens die gebaseerd zijn op tv-programma's, zijn altijd een succes.
- 1p **6** Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
De schrijver wil de lezer
A amuseren met een leuk verhaal over oude en nieuwe spellen.
B ervan overtuigen dat elektronische spellen leuk zijn voor ouderen.
C informeren over de ontwikkeling van nieuwe spellen.
D overhalen om vooral elektronische spellen te kopen.

Statiegeld als wapen tegen zwerfafval

(1) Het is iedereen een doorn in het oog: zwerfafval. In struiken, langs de weg, midden op de stoep, zelfs op plekken waar voldoende afvalbakken neergezet zijn: overal liggen fritesbakjes, snoeppapiertjes, peuken en steeds meer flesjes en blikjes. Eén van de oplossingen die keer op keer genoemd worden, is de invoering van statiegeld op die verpakkingen van frisdrank. Bedrijven zien dat niet zitten. Daarom is het plan nu voor de zoveelste keer afgeblazen. Wat moet er dan gebeuren?

(2) In de afgelopen jaren is er meer zwerfafval ontstaan. Dat komt doordat er meer kleinere huishoudens zijn en meer levensmiddelen in kleinere verpakkingen, die gemakkelijk zijn voor onderweg. En niet iedereen gooit de verpakking altijd netjes weg. In 2001 is in een onderzoek berekend dat jaarlijks 50 miljoen blikjes en flesjes zomaar weggegooid worden. Rijkswaterstaat is jaarlijks ruim 8 miljoen euro kwijt om de circa 10.000 ton zwerfafval uit auto's en vrachtwagens langs de snelwegen op te ruimen.

(3) De vraag is nu wie er verantwoordelijk is voor de aanpak van het zwerfafval. De minister van milieuzaken vond dat gemeenten en het bedrijfsleven samen met een oplossing moesten komen. Als ze dat niet zouden doen, zou hij zijn eigen voorkeur doorvoeren, namelijk statiegeld verplicht stellen. De invoering van statiegeld lijkt immers een goede oplossing: mensen gooien niet zomaar iets weg waar ze in de winkel geld voor terug kunnen krijgen.

Het bedrijfsleven is echter fel tegen de invoering van statiegeld. Het is immers overduidelijk dat blikken en flesjes maar een klein deel van het zwerfafval vormen.

(4) Daarom komt de minister met een andere manier om het zwerfafval tussen 2007 en 2010 te verminderen. Zijn oplossing heeft nu wel de steun van het bedrijfsleven en ook de VNG, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, is erg positief. Het plan is samen te vatten met de woorden voorlichting en handhaving.

(5) Het bedrijfsleven betaalt volgens de minister de komende drie jaar in totaal 33 miljoen euro, waarvan onder meer een voorlichtingscampagne zal worden betaald. Het bedrijfsleven heeft ook beloofd om andere, hersluitbare verpakkingen te ontwerpen. De gemeenten krijgen de taak om te zorgen dat de controles op het veroorzaken van zwerfafval scherper worden. Ze mogen al boetes uitdelen, bijvoorbeeld als mensen hun huisvuil te vroeg of niet goed op straat zetten. De minister heeft de gemeenten toestemming gegeven om de boetes te verhogen. Ook mogen er meer controleurs ingezet worden.

(6) Een probleem daarbij is wel dat de overtreding op heterdaad moet worden geconstateerd. De stichting Natuur en Milieu heeft vooral kritiek op dit onderdeel. "Gemeenten zullen echt niet op elke straathoek een controleur plaatsen", aldus directeur De Rijk van Natuur en Milieu.

Vrij naar een redactioneel artikel, NRC, 19 juni 2006

- 1p 7 In de inleiding staat dat statiegeld één van de oplossingen is voor zwerfafval. In welke alinea('s) kun je lezen welke oplossingen ze uiteindelijk bedacht hebben voor dit probleem?
- A alleen in alinea 2
 - B alleen in alinea 3
 - C in alinea 2 en 3
 - D in alinea 4 en 5
- 2p 8 In alinea 2 wordt een aantal oorzaken genoemd voor de hoeveelheid zwerfafval. → Welke oorzaken worden er genoemd?
- 1p 9 Welk kopje past het beste boven alinea 3?
- A Bedrijfsleven
 - B Gemeenten
 - C Verantwoordelijkheid
 - D Zwerfafval
- 1p 10 In alinea 3 staat de mening van de minister. Welke groep mensen heeft een andere mening dan de minister?
- A de controleurs
 - B de gemeenten
 - C de kleinere huishoudens
 - D het bedrijfsleven
- 1p 11 Wat is het verband tussen alinea 4 en alinea 5?
Alinea 5 geeft
- A een ontkenning van alinea 4.
 - B een oorzaak van alinea 4.
 - C een tegenstelling met alinea 4.
 - D een uitwerking bij alinea 4.
- 1p 12 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van deze tekst weer?
- A De laatste jaren is er door al die kleinere verpakkingen overal veel meer zwerfafval terechtgekomen.
 - B De minister heeft een plan bedacht dat beter aansluit bij de ideeën van het bedrijfsleven en de gemeenten.
 - C Het bedrijfsleven gaat de voorlichtingscampagne betalen om het zwerfafvalprobleem op te lossen.
 - D Zowel de gemeente als het bedrijfsleven voelen zich niet verantwoordelijk voor het zwerfafvalprobleem.



Energie is er altijd. En overal. Het enige wat je moet doen, is het goed benutten.

Er is iets gekks aan de hand met energie. Energie is er altijd en overal - in tegenstelling tot wat velen denken. Het enige wat we hoeven te doen, is de bestaande energie goed benutten. Bestaande energie omzetten naar bruikbare energie, naar iets wat uit een stopcontact komt. Maar dat is nou juist makkelijker gezegd dan gedaan. Daar is niet iedereen even goed in.

Essent weet hoe je optimaal gebruik maakt van de energie die aanwezig is op aarde. Niet alleen van de bekende fossiele brandstoffen, maar ook van de nieuwere bronnen, zoals biomassa, wind en zon. En van toekomstige bronnen, die misschien wel letterlijk van een andere planeet komen. Wij lopen daarin voorop, omdat we meer energie stoppen in ideeën, meer energie in onderzoek, meer energie in opleidingen, ofwel: meer energie in energie.

www.essent.nl Energie vraagt om energie. Energie vraagt om Essent.

essent 

*Naar een advertentie van Essent,
augustus 2007*

- 1p 13 In een advertentie zijn beeld en tekst op elkaar afgestemd, maar dat kan op verschillende manieren.

Wat hebben beeld en tekst met elkaar te maken in de advertentie van de wereldbol en de fietsdynamo?

- A Het beeld is bedoeld als aandachtstrekker, waardoor je de tekst gaat lezen.
- B Het beeld heeft niet echt betrekking op wat de tekst vertelt.
- C Het beeld vertelt de boodschap en de tekst is eigenlijk niet nodig.
- D Het beeld trekt de aandacht, maar is ook nodig om de tekst te kunnen begrijpen.



Windmolens, een typisch Nederlands probleem?

(1) Vraag aan een willekeurige buitenlandse toerist wat typisch Nederlands is en hij zal drie dingen noemen: klompen, tulpen en windmolens. Klompen kom je in het hedendaagse straatbeeld nauwelijks meer tegen, tulpen zullen er altijd blijven, evenals windmolens. Sterker nog: het aantal molens groeit met de dag, al zijn ze wel erg veranderd door de jaren heen. Windmolens of turbines zijn een belangrijke bron van schone energie en daarom zie je ze op allerlei plaatsen verschijnen. Zelfs op de Noordzee wordt een windmolenpark aangelegd. Maar is de windmolen als energiebron wel een goede oplossing? De meningen hierover zijn verdeeld.

(2) Allereerst even een misverstand uit de weg ruimen: de windmolen is misschien wel typisch Nederlands, maar het is geen Nederlandse uitvinding. Duizenden jaren geleden stonden ze al in Perzië (tegenwoordig Iran) en China; in Europa liepen de Belgen ermee voorop. Het is wel zo, dat de Nederlanders de Vlaamse vinding overgenomen hebben en het systeem verder ontwikkeld hebben. Waar in andere landen de stoommachine de molen langzaam ging vervangen, hield Nederland stug vol met de succesvolle molen. Vandaar dat je er bij ons nu nog steeds zoveel ziet staan.

(3) Is de nieuwe windmolen ook typisch Nederlands? Je zou zeggen dat ons land erg geschikt is voor windenergie, omdat het erg vlak is en omdat het er altijd waait. Dat klopt, maar het is

een feit dat er in landen om ons heen veel meer nieuwe windmolens staan dan binnen onze grenzen. Er wordt in Nederland veel gediscussieerd tussen voor- en tegenstanders, zodat het lang duurt voor bepaalde projecten uitgevoerd worden.

(4) Voorstanders zeggen dat de turbines de ideale oplossing zijn voor het milieuprobleem. Wind is er altijd en kost niets. Wat is er makkelijker dan die wind te gebruiken en om te zetten in energie? Het is goedkoop en er worden geen schadelijke stoffen zoals broeikasgas uitgestoten. Het ministerie van VROM (volksgezondheid, ruimtelijke ordening en milieu) wil de komende jaren vooral op de Noordzee het aantal windmolens uitbreiden tot een aantal van 2000 turbines in het jaar 2020.

(5) Niet iedereen is het met het ministerie eens. Sommige mensen zeggen dat de molens veel te duur zijn en veel te weinig energie opbrengen. De stichting "Steenwijkerland Tegen Windmolens" is helemaal niet tegen schone energie of tegen windenergie. "Maar er moet wel goed over nagedacht worden, voordat ze overal van die dingen neerzetten", aldus een woordvoerder. "Het is een enorme aantasting van het landschap. In ruil daarvoor leveren ze een minimale bijdrage van slechts 0,1 procent aan de oplossing van het CO₂-en energieprobleem."

(6) De windmolens zijn dan misschien wel niet typisch Nederlands, de discussie lijkt dat dus wel.

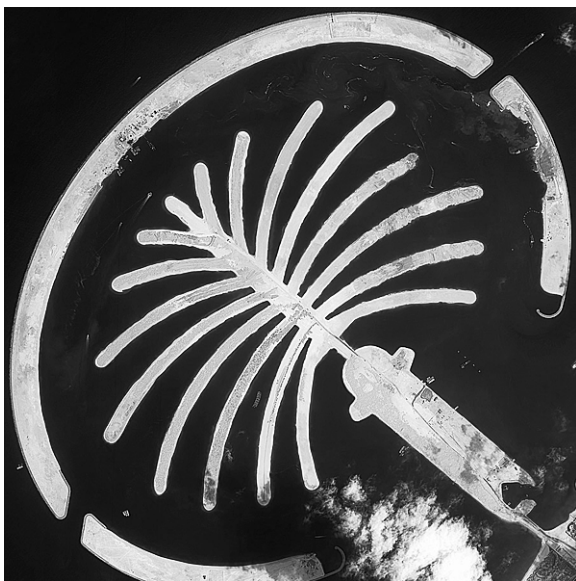
Vrij naar artikelen op <http://mediatheek.thinkquest.nl>, <http://www.vrom.nl> en <http://www.steenwijkerlandtegenwindmolens.nl>, juli 2007

- 1p **14** De tekst begint met een vetgedrukte inleiding.
Deze inleiding geeft
- A** aan dat er verschillend over het tekstonderwerp gedacht wordt.
 - B** een grappig verhaaltje om aandacht te trekken.
 - C** een persoonlijke mening over het tekstonderwerp.
 - D** een uitleg over de opbouw van de tekst.
- 1p **15** In de inleiding staat de vraag: "Maar is de windmolen als energiebron wel een goede oplossing?"
In welke alinea's wordt er een antwoord gegeven op deze vraag?
- A** in de alinea's 1 en 2
 - B** in de alinea's 2 en 3
 - C** in de alinea's 3 en 4
 - D** in de alinea's 4 en 5
- 1p **16** In alinea 2 wordt een oorzaak genoemd voor het feit dat er zoveel molens in Nederland staan.
→ Waarom staan er in Nederland meer molens dan in andere landen?
- 1p **17** Wat is het verband tussen alinea 4 en alinea 5?
- A** Alinea 4 en 5 vormen een tegenstelling.
 - B** Alinea 4 geeft een doel en alinea 5 noemt het middel om dat te bereiken.
 - C** Alinea 5 geeft een gevolg van wat er in alinea 4 wordt gezegd.
 - D** Alinea 5 geeft een voorbeeld bij wat er in alinea 4 wordt verteld.
- 3p **18** Geef bij de volgende uitspraken uit de tekst in de uitwerkbijlage met een **X** aan of ze juist of onjuist zijn.
- 1 Windmolens of turbines zijn de belangrijkste vorm van energie.
 - 2 De windmolen is een typisch Nederlandse uitvinding.
 - 3 In het buitenland staan veel meer nieuwe windmolens dan in Nederland.
 - 4 Windenergie is goedkope en schone energie.
 - 5 Het ministerie wil in de toekomst het aantal windmolens uitbreiden.
 - 6 De stichting "Steenwijkerland Tegen Windmolens" is tegen windenergie.

Nederlanders bouwen eilanden in Dubai

(1) Voor de kust van Dubai, in de Verenigde Arabische Emiraten, verschijnen sinds 2001 nieuwe eilanden. Geen gewone ronde of rechte eilanden, maar in de vorm van een palmboom. Het nieuwste project is een eiland in de vorm van de wereldkaart. De eilanden worden aangelegd door Boskalis en Van Oord, twee Nederlandse bedrijven. Nederlandse baggeraars worden namelijk door iedereen beschouwd als de beste ter wereld. Dat is goed voor onze economie, want dit soort opdrachten leveren miljarden euro's op.

(2) De eilanden zijn een idee van de sjeik van Dubai. Zijn land is steenrijk geworden door de verkoop van olie en gas, maar hij beseft dat er over enkele jaren een einde kan komen aan die bron van inkomsten. Hij wil daarom geld investeren in het toerisme in zijn land. Niet de gewone toeristen moeten Dubai gaan bezoeken, maar de rijke en allerlei beroemdheden. Om al die mensen een plekje aan het strand te kunnen geven, bedacht hij een eiland in de vorm van een palmboom, om zoveel mogelijk land aan het water te laten grenzen.



(3) Na voltooiing van de eerste twee palmbomen is het nu tijd voor iets anders. De sjeik had het idee dat 'de hele wereld naar Dubai moet komen'. Daarom leek het hem leuk om zijn nieuwe eiland de vorm te geven van een wereldkaart. Het wordt een verzameling van honderden kleine eilandjes die samen de vijf werelddelen uitbeelden. Ook hier is de gedachte weer geweest: hoe meer eilandjes, des te meer strand voor de gasten. Uiteindelijk zullen de eilanden allemaal volgebouwd worden met woningen (appartementen en villa's) voor circa 500.000 inwoners en hotels voor de miljoenen toeristen. Net als om de twee 'palmbomen' komt er ook om 'de wereld' een golfbreker, dit keer van ruim 25 kilometer lang. Dit wordt gedaan om de eilanden zelf tegen de zware golfslag te beschermen.

(4) Aan die golfbrekers kun je zien, dat er in Dubai anders tegen dit soort projecten aangekeken wordt dan in Nederland. Projectleider Toms vertelt hoe dat ging. "In juli 2001 kwam het bouwplan van het eerste eiland bij ons binnen. De Arabieren wilden van ons weten of er grote gevaren schuilden in de bouw van het eiland. Normaal trekken we voor zo'n onderzoek 1 tot 2 jaar uit, maar zij wilden twee maanden later al gaan bouwen! We hebben heel snel gewezen op enkele gevaren en

hebben geadviseerd om grote golfbrekers om het eiland te bouwen. Ze vonden alles prima wat we zeiden, als ze maar snel konden beginnen. 'Als er later problemen ontstaan, dan vinden we daar ook wel weer een oplossing voor', zo denken zij. Dat zou hier in Nederland nóóit kunnen."

(5) Dat de aanleg van de eilanden belangrijk is voor de Nederlandse economie, blijkt wel uit het feit dat zelfs premier Balkenende aanwezig was bij de ondertekening van de contracten. "Een order van grote betekenis", zo noemde de minister-

president het contract. "Dit is een voorbeeld van de geweldige mogelijkheden die dit land biedt en het is duidelijk dat Nederland daar in de toekomst op een mooie manier van kan profiteren." Niet alleen bij de aanleg van de eilanden, ook bij het onderhoud ervan kunnen Nederlandse bedrijven een rol spelen. Wij blijven nou eenmaal een volk met een grote geschiedenis op het gebied van de strijd tegen het water. Met al die veranderingen in het milieu kunnen we onze ervaringen de komende tientallen jaren over de hele wereld gebruiken.

Vrij naar artikelen op <http://www.thinkquest.nl>, juli 2007 en <http://www.delta.tudelft.nl>, juni 2005

- 1p **19** Wat is de belangrijkste bedoeling van de eerste, vetgedrukte alinea?
- A** het onderwerp van de tekst aankondigen
 - B** belangrijke personen uit de tekst voorstellen
 - C** uitleg geven over de opbouw van de tekst
- 1p **20** In de inleiding staat: "Dat is goed voor onze economie ..."
In welke alinea kom je hier meer over te weten?
- A** alinea 2
 - B** alinea 3
 - C** alinea 4
 - D** alinea 5
- 1p **21** Welk kopje past het beste boven alinea 3?
- A** Twee palmbomen
 - B** De Wereld
 - C** Zware golfslag
 - D** 500.000 inwoners
- 1p **22** Wat is de belangrijkste bedoeling van de laatste alinea?
- A** een advies geven
 - B** een ontkenning geven
 - C** een toekomstverwachting geven
 - D** een waarschuwing geven

- 1p **23** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van deze tekst weer?
- A** Voor de kust van Dubai zijn Nederlandse bedrijven aan het werk.
 - B** De sjeik van Dubai probeert rijken en beroemdheden naar zijn land te lokken.
 - C** Nederlandse bedrijven doen goede zaken met de aanleg van bijzondere eilanden in Dubai.
 - D** Nederlandse kennis van waterbouw komt de komende tientallen jaren goed van pas.
- 1p **24** In de laatste alinea staat de mening van premier Balkenende. Welke conclusie kun je daaruit trekken?
- A** Premier Balkenende is boos.
 - B** Premier Balkenende is teleurgesteld.
 - C** Premier Balkenende is trots.
 - D** Premier Balkenende is somber.
- 2p **25** Geef in de uitwerkbijlage met een **X** aan of de uitspraken juist of onjuist zijn.
- 1 Boskalis en Van Oord zijn Nederlandse baggerbedrijven.
 - 2 Golfbrekers rond de eilanden zijn eigenlijk niet nodig.
 - 3 Op de eilanden van De Wereld gaan miljoenen mensen wonen.
 - 4 Projectleider Toms kreeg genoeg tijd voor zijn onderzoek.
 - 5 Nederland kan profiteren van de rijkdom van landen als Dubai.

Donoren gevraagd

(1) Nederland kampt al tientallen jaren met een tekort aan donoren. Dat zijn mensen die bereid zijn om na hun dood een stukje van hun lichaam (zoals een nier, long of huid) af te staan aan iemand anders. In de meeste gevallen wordt met het gedoneerde orgaan het leven van een ernstig zieke gered. Verschillende plannen om het aantal donoren te verhogen hebben niet geholpen, maar de ommekeer kwam in 2007 uit onverwachte hoek: omroep BNN.

(2) Er zijn vele oorzaken voor het tekort aan donoren. Wie in Nederland donor wil worden, moet zich officieel registreren. Mensen weten vaak niet dat het bestaat, of ze weten het wel, maar ze vergeten domweg het formulier in te vullen. In het ergste geval zien ze het nut er niet van in en zeggen ze: "Waarom zou ik nu al bezig zijn met mijn dood?" Anderen denken meer bewust. "Als gelovige kan ik mijn organen niet afstaan. Dat is tegen de Bijbel." Hoewel laatstgenoemde reden niet klopt, zijn er velen die er zo over denken. Tenslotte zijn er veel mensen die het afstaan van organen, zelfs na hun dood, een eng idee vinden.

(3) Door middel van een grote reclamecampagne werd geprobeerd het donorprobleem meer bekendheid te geven. Ook werd er over mogelijke oplossingen nagedacht. Eén van de ideeën die het niet gehaald hebben, is het zogenaamde 'geen-bezwaar-systeem'. Dat systeem geldt bijvoorbeeld in België en houdt in dat iedereen automatisch donor is. Wie het per se niet wil, moet dat schriftelijk kenbaar maken. Nederland heeft dit idee niet overgeno-

men, omdat de verantwoordelijke mensen er niet van overtuigd waren dat het genoeg donoren zou opleveren.

(4) Een ander probleem in ons land is dat de nabestaanden het recht hebben om de beslissing van een overledene terug te draaien. Als iemand zijn organen na zijn dood wil afstaan, maar de familie is het daar niet mee eens, dan gaat het niet door. In 2006 was 70% van de nabestaanden tegen orgaandonatie van hun overleden dierbare. Deze cijfers liggen nu lager, maar blijven verontrustend. Mede hierdoor kan jaarlijks nog niet de helft van de wachtende mensen worden geholpen.

(5) Wat de wetgevers en ministers in jaren niet lukte, kreeg omroep BNN in 2007 wél voor elkaar. De omroep is opgericht door Bart de Graaff, een nierpatiënt die in 2002 aan zijn ziekte overleed. Vijf jaar na zijn dood wilde BNN als eerbetoon aan zijn oprichter iets doen aan het probleem van het donortekort. Ze kozen ervoor om een grote stunt uit te halen. Ze presenteerden met veel ophef "De Grote Donorshow", waarin een doodzieke vrouw uit drie kandidaten zou kiezen, wie haar nier zou krijgen na haar dood.

(6) De show zorgde wereldwijd voor veel opschudding en verontwaardiging. De politiek probeerde het programma te verbieden, want men vond het smakeloos en schandig. Op 1 juni ging het programma toch van start en de hele wereld keek mee. Het bleek allemaal een grap te zijn. De doodzieke vrouw was een actrice, de kandidaten speelden het spel mee. Iedereen haalde opgelucht adem.

Het programma werd gekozen tot tv-moment van 2007. Maar veel belangrijker: 2007 werd afgesloten met een record aan donorregistraties. Vorig jaar

werden bijna 1100 mensen geholpen met een orgaantransplantatie. Dit is 28 procent meer dan in 2006. Dankzij BNN.

*Vrij naar Arnoud Timmerman,
<http://www.pressit.nu>, januari 2008*

- 1p **26** Met wat voor soort inleiding (de vetgedrukte regels) begint deze tekst?
- A** een belangrijk persoon uit de tekst voorstellen
 - B** een persoonlijke mening geven over het onderwerp
 - C** een samenvatting geven van de rest van het artikel
 - D** een uitleg geven over hoe de tekst is opgebouwd
- 2p **27** "Er zijn vele oorzaken voor het tekort aan donoren." (alinea 2)
→ Welke vijf verschillende oorzaken worden er genoemd?
- 1p **28** Wat is het verband tussen alinea 3 en 4?
- A** Alinea 3 en 4 vormen samen een opsomming.
 - B** Alinea 3 en 4 vormen een tegenstelling.
 - C** Alinea 4 noemt een gevolg van wat er in alinea 3 wordt verteld.
 - D** Alinea 4 noemt een voorbeeld bij wat er in alinea 3 wordt verteld.
- 1p **29** Welk kopje past het beste boven alinea 5?
- A** Doodzieke vrouw
 - B** Een grote stunt
 - C** Nierpatiënt
 - D** Wetgevers en ministers
- 1p **30** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de hele tekst weer?
- A** BNN heeft met "De Grote Donorshow" opschudding veroorzaakt in binnen- en buitenland.
 - B** BNN heeft met een gewaagd tv-programma het aantal donoren fors weten te verhogen.
 - C** Nederland heeft al jaren een tekort aan donoren ondanks alle plannen tot verbetering.
 - D** Nederland heeft niet gekozen voor de Belgische aanpak van het donorprobleem.
- 1p **31** Een schrijver heeft altijd een doel met een tekst.
Wat is de belangrijkste bedoeling van de schrijver van deze tekst?
- A** amuseren
 - B** informeren
 - C** overhalen
 - D** overtuigen

Zwerfafval-actie op de sportclub

Zwerfafval, je had er nooit zo op gelet. Totdat je je vriend(in) een keer meehielp met opruimen van het sportterrein van zijn/haar club. Pas daarna zag je dat het bij jouw sportclub op en rond de velden echt een rommeltje is, ondanks het feit dat er overal genoeg afvalbakken staan. Overal liggen blikjes van frisdrank, plastic bekertjes, flesjes en snoeppapiertjes.

Je vindt dat het er niet uitziet en dat het opruimen ervan gewoon iedere week geregeld moet worden. Het lijkt je daarom een aardig idee om de rommel iedere zaterdag door een sportteam te laten opruimen, iedere week bij toerbeurt door een ander team. Op deze manier is iedereen een keer aan de beurt. Met een beetje geluk krijgen de anderen ook oog voor de rommel, zeker nu ze het allemaal zelf op moeten ruimen. Je uiteindelijke doel met de actie is immers te bereiken dat de velden daardoor beter schoon blijven. Je wilt een e-mail sturen naar het bestuur van jullie club met daarin jouw idee, zodat het de eerstkomende vergadering een uitspraak kan doen over jouw plan. Jouw voorstel is om er na de grote vakantie, op zaterdag 22 augustus, mee te beginnen. Je wilt ook vragen of het bestuur dan wil zorgen voor vuilknijpers en vuilniszakken. Ook hoop je dat er iemand van het jeugdbestuur jou wil helpen met de organisatie. Om aandacht te vragen voor de opruimactie bied je aan een stukje in jullie clubkrant te schrijven in de hoop dat de actie gaat slagen.

Je vraagt of het bestuur zo spoedig mogelijk wil reageren op het voorstel van jouw actie en je bedankt alvast daarvoor.

12p **32** Schrijf een keurige e-mail naar mijnsportclub@hetnet.nl, waarin je vertelt over jouw plan voor een schoonmaakactie.

Neem hierin de volgende onderdelen op:

- wat de opruimactie inhoudt
- doel van de actie
- startdatum van de actie
- vraag om hulpmiddelen
- vraag om hulp van iemand van het jeugdbestuur
- toezegging stukje voor de clubkrant
- verzoek om te reageren en een bedankje.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.